

عزیزم افتم

غزنی لرد محاکمه شد و این یکی نتیجه بی چشم بستن او بودم
فقط بر بعضی فوج عالییه طالبان اولادینده او باده

بر قاجار سوز سوزیک اندم
بناهای تعداد مادی صحنه طبعی علوم
بلندیک ایند فک استراک ایند ار بندوم چوید نظرینا
اراقه دند خدمت ایند کلری کورتیک

کوک ۱۸۹۵ ایلونک و کورک ۱۸۹۶ آغوشین خدمت
ایده اریقی دفعه سه طبعی علوم بر فردک اشتراک ایند
اراقه دند فوجی فوجیه باید ایدیم بو اندا دفعه بر
نصبه دیره ک حقیقی شت

اینک غرضله بد فوکلردن طرفینده ایجاد ایند
لردن حادیه ظهور ایند اینک ایچنه بر صوفیه و با بر نصیب نعلی
فارسیه دین شتریک برنجی کاریدر
ایکی دفعه ایچیکیند ایستایولده و اینصاف و قدرک
حادث اولدینی بر لردم برنجیند ایلیک آغوش ایده بر ارضی
ایده که چارشی قوشینک طراغیایده اینک اولدیه و حادیه ایله نظما
نیشی اولدیه بر لردن بی اوزینده ره دولور کیمک و پیچاره بی
بر فوجیونک بر سر لیک ایله در حال او حوار دوشنایه و لاجبی
سماند الیزه صوبه کونک او طوبه کورک ایله کیمه
بو سجا وز لره قهوج ایندیک ایته فکای بوبله بیلا بوب بوبله
دولام نیشه ایله کیمک رسغ غزنی لردن بیوه صوفیه تصویریک
کوردک سنج بجه کورک و کورک غمید شرتی سفلده ایله بیایک
تصویرینک ایله مانی سلاطین بی آرم کوشیدر کیم
قیادت یلیر سلاطین صوفیه ان لردین بی مجوسک
کیمه هر صانع صوفیه کیمه بانق بی با صوفیه ها طوبه
کوردک ایچیکینی دفعه کیمه بانق بی با صوفیه ها طوبه
ایتمه ایله و طبعی فارسی فارسی

Ebüzziya Nevfik'in Ahmed
Rıza Bey'e mektubu.

BESMELE
(Ebüzziya'nın kufi markası)

Azizim Efendim,

Gazetelerde mahkemenin hasıl ettiği neticeyi çeşm-i meserretle okudum. Fakat bir husus fevkalgaye calib-i esef olduğundan o bapta bir kaç söz söylemek isterim :

Padişahın ta'dad müsavisi sırasında, talebe-i ulumun yıldızın emriyle kıtale iştirak ederek ermenilerden bir çok mazluminin irake-i demine hizmet ettikleri gösterilmiştir.

~~Kasım~~ Gerek 1895 Eylülünde ve gerek 1896 Ağustosunda hudus eden Ermeni vakasına, talebe-i ulumdan bir ferдин iştirak etmemiş olduğunu, suret-i katiyede beyan ederim. Bu iftira vakaya bir renk-i taassup vererek hakikati setr etmek garezi ile bedhahlamamız tarafından icad edilmiştir. Çünkü şart da her ne hadise zuhur etse, işin içine bir softa veya bir taassup fiili karıştırmak dostlarımızın birinci kârıdır.

İki vakanın ikisinde de İstanbulda ve bittesaduf vakaların hadis olduğu yerlerde bulundum. Birincisinde ilk ateşe eden bir Ermeni idi ki çarşı Kapısında tranvaydan inmekte olan ve hadise ile kat'la münasebeti olmayan bir yüzbaşı üzerine revolver çekmek ve biçareyi bir kurşunda yere sermek idi. Derhal o civarda bulunan dükkancı müslümanlar ellerine sopa, deynek, odun, kürek her ne geçtiyse bu mütecavizlere hücum ettiler. İşte kıtal böyle başlayıp böyle devam etmiş idi. Sonra resimli gazetelerde, bir çok softa tasvirleri gördük. Sizin meçhul deyildir ki garplılar, çark'a müteallik her ne yaparlarsa, tasvirlerinde, mutlaka sarıklı, şalvarlı bir adam kıyafet-i milliyemiz olur. Lakin her sarıklı softa olmadığı yine meçhulunuz değildir. İkinci vaka ki, geçen sene bankayı basmaktan zuhur etmiş idi. Matbaam, karşı karşıya olduğu cihetle, tamamıyla gözünün önünde ceryan eyledi.

Herifler muttasıl harice humbara atıyordu. Bunu gören her bir müslim galayana geldi. Eğer ben de muktedir olsa idim, bir Ermeni de ben gebertir idim. Ne yapsınlar efendim. Nur-u dide-i vatan olan askerin üzerine, bomba atıldığını görsünler de, müslümanlar sükut mı, tahsin mi etsin. Böyle bir hadiseye tesadüf etseniz siz seyirci mi olursunuz. İki sene evvel, Fransada İtalyan amele üzerine, Fransız tarafından edilen hücumu unuttunuz mı. Jandarma, asker araya girmiş iken, hücum defaatle tekerrür etmedi mi .

İnsanlar da her şeyden evvel, milliyet ve mesheb gayreti, hissi vardır. Bunun tahrik edecek vaka, hadis olunca, hiçbir şey mani-i müdahale olamaz. Eğer hükümete, bu işde taalluk eder bir kabahat var ise, o da kıtal cereyan ederken, askeri araya sokup da men etmemesi ve bir de fail-i vaka olanları askerle tepeleme- mesidir.

Hamiyet-i Milliye ilcası ile , işe karışanlarda , fikri taassup aramamalıdır. Avamda taassup yoktur. Cahil ve gayret-i cahilane vardır.

Softalara gelince : Talebe-i ulum, hiçbir vakit zulmeye alet-i şer olmamış ve elden geldiği kadar mazlum taraftarlığı etmiştir. 1876 da Şeyhülislam Omer revzi ile Mahmut Nedim'i meşihat ve sadaratten kovdukları vakit, işe avam-ı nas karışır da Hıristiyanlar hakkında bir münasebetsizlikde bulunurlar havfiyle, softalar, umumen Hıristiyan mahallelerini ve seferat-ı kapılarını muhafaza etmişler idi. Hal' vakasında keza. hiçbir ferdin burnu bile kanamamış idi. Onda vakanın mürettip ve faili idi. Tedbir ve ihtiyad da da kusur etmediler.

Ermeni kıtali hükümetin parmağı ile ika edildi. Kıtale Ermeniler sebebiyet verdiler, hükümet ihtimal ki maksadına muafık olduğu için i' maz etti. Fakat softalar işe karışmadı.

Softalar, kendi tedbirleri ile, ika ettikleri ihtilalde nasıl (pasifik) hareket ettiler ise, hükümet de askeri ile, jandarması ile, polisi ile, zaptiyesi ile, işe karışıp, halkı müdahaleden, bir günahları katilden men etmeli idi.

(3)

İşte hükümete bulunabilecek kabahat budur.

Bu işte ne hakkın kabahatı vardır, ne de softaların
ila .... - muhakeme size müteallik olsaydı bittabi bu hakikati
Fransa matbaasında meydana kordum. Fakat işin size talluku ,
beni , karunaçar bu vazifeden ayırılmaktadır hemde ma teessüf
ayırmaktadır. rica ederim. Gerek neşriyatınızda gerek Fransızlara
icra ettireceğiniz neşriyatta ~~huxmexakiminxmahiyetinxixshakixğin~~
bir zalimin mahiyetini ispat için dahi olsa, halkın hissayatını,
muhabbet-i milliyesini dokunacak veba husus , altıyüz zene zar-
fında, velev bir defa olsun, zulmeye muin olduğun görülmemiş
olan talebe-i ulume , böyle sakim isnadatta bulunmayın. İşte bu
gibi mubalatsızlıklar, düşmanlarımızı serrişte-i itiraz oluyor.
Siz, bihakkın taraftar-ı hürriyet ve hadim-i millet iken, hakkınız-
da bin türlü gütegu ya sebebiyet veriyor.

Muhakemenin müzafferiyetle neticelendiğini ve dava
eden tarafın ~~huxm~~ ba ba rezalet-i uzma malub olduğunu kızım Selma-
ya tebşir eyledim.

Murat hayvanının şu suretle aradan çıkmış olmasına
ben memnunum. Çünkü sizin işinizi de bozan o idi. Teres geldi ,
bir riyaset meselesi çıkardı. Maksat hep kendisinin
idi. Bakalım sonrası ne olur. Alçak mahluk vesselam.

Halil Ganem Efendi biraderimizi de hasreten tebrik
ederim. Adresini bilseydim hasreten kendisine yazardım. Şimdilik
bu kadar. Baki dua-yı devam, azizim.

Fi 13 Ağustos sene 97

Ebüzziya Tevfik